UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Quinta, an vir sine [con]sensu vxoris, [et] eco[n]uerso vouere possit co[n]tine[n]tiam? Non.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

tempore? C.de tranſ.non minorẽ.et extra de matri.contrac,contra inter.ec.per totum. Jo.

Non oportet in quadrageſima. ¶ Caſus. Precipit hic nequis traducat vxorez in quadrageſima, vel anniuerſaria faciat in quibus cõuiuia fiũt. et qđ dicitur ibi nuptias .i. nuptialia conuiuia.

a ¶ Natalitia.nõ martyꝝ,ſed homi nũ: vel ad literam intelligas.

Non lʒ. ¶ Caſus. Hic recitatur conſuetudo eccleſie Mediolanẽ.et quarũdam aliaꝝ eccleſiarum que non celebrant aliquẽ ſolẽnitatem in quadrageſima, nec faciũt id qđ ſequitur. Uel oli obtinuit, ſed nũc non obtinet.

b ¶ Non licet in q̃drageſima. Hoc de honeſtate dicũt quidam.ff.de ritu nup.ſemper in coniunctionibus.

c ¶ Natales.põt dici hoc eſſe abrogatum.nam hodie celebrãtur bene in q̃drageſima. Uel intellige ꝙ non debẽt celebrari vt fiant ibi conuiuia,et iterſint hiſtriones et mimi qui turpia ꝛc. et huic intellectui cõſonat qđ ſequitur: ſed tãtum in ſabbato ꝛc. et.J.e.nec vxorẽ. Natales vocantur martyrũ paſſionũ dies q: in eis naſcuntur ad vitam, ꝛ moriũtur mundo. de conſuetudine eſt in eccleſia Mediolanẽſi ꝙ in quadrageſima nõ celebrãt. ꝓ de his natalibus habes. C.de proba. neqꝫ natales. Et Ṽgili⁹. Meus eſt natalis. Jola ꝛc. Jo.

In diebus q̃drageſime nuptias celebrare non licet.

Non oportet ĩ quadrageſima aut nuptias vł quelibet natalitia [a] celebrare.

Item ex cõcilio Martini pape.

De eodem.

Non licet in q̃drageſima[b] natales[c] martyꝝ celebrare ſed tñ in ſabbato et dñica per commemorationez eoꝝ oblatiões offerre:ſed nec natalitia,nec nuptias liceat in quadrageſima celebrare.

Item ex cõcilio Jlerdenſi.

De eodem.

Non opꝫ a ſeptuageſima vſqꝫ in octauã paſche, ꝛ trib⁹ hebdomadibus [d] añ feſtiuitatẽ ſcti Joãnis baptiſte, et ab aduentu dñi vſqꝫ poſt epiphaniã nuptias celebrare:qđ ſi factũ fuerit ſeparẽtur[e]. Itẽ Nicolaus pa.ad cõſulta Bulgaroꝝ.

De eodẽ.

Nec vxorẽ ducere, nec cõuiuia facere in quadrageſimali tpe ꝯuenire poſſe vllo modo arbitror.

Hec aũt ſeruãda ſunt ſi vxor conſenſum adhibere voluerit ceterum ſine eius cõſenſu nec cauſa orationis cõtinentia ſeruari dꝫ. Unde Aug.in libro de adulterinis coniugijs.

Niſi ex conſenſu cõi,orõni coniuges vacare nõ poſſunt.

Apoſtolus nec ad tempus vt vacent orationi[f] niſi ex cõſenſu[g] voluit coniuges,nec carnali inuicẽ fraudari[h] debito.

Hinc etiam in ſecundo concilio Arelateñ.legitur.

Niſi ex cõſenſu cõmuni,cõiugatis penitẽtia non detur.

Penitẽtiam [i] cõiugatis non niſi ex cõſenſu cõi dandam precepimus.

Queſtio.v.

Quod aũt [k] ſine ꝯſẽſu vxoris vir continentiã vouere non poſſit multiſ authoritatib⁹ ꝓbatur. Ait[l] enim Auguſt.ſuper pſal.cxlvj.

Non poteſt vir cõtinentiã ſeruare niſi vxoris teneat conſenſum.

Si dicat vir,cõtinere iã volo:nolo autem vxor non poteſt.qđ enim tu vis,nõ vult illa . nũquid per cõtinentiam tuam debet illa fieri fornicaria[m]:ſi alij nupſerit te viuo adultera erit.nõ vult [n] de⁹ tale damnum tali lucro compenſari.redde debitũ:ꝛ ſi non exigis,redde.ꝓ ſatiſfactione[o]

ꝓetua ſeparatio:hic permittitur ad tempus.

Nec vxorem. ¶ Hec aũt. ¶ Hec eſt quarta pars queſtionis in qua dicitur ꝙ nec vir ſine cõſenſu vxoris (nec ecõtra poteſt vacare orõnibus. Jo.de fan.

f Apoſtolus. ¶ Orationi.priuate: vel priuato loco qđ facere et incipe velit:ſʒ ſolẽni orõni,miſſe, et tẽpori, et officio, ꝛ canonibus, et vniuerſali eccleſie indicto vacare licet: ꝛ dʒ ꝛ poteſt: vt de ꝯſe.di.ij. oĩs hõ.ꝑ.q.ij.q̃s ẽ,diſt.v.ca.iij.

g ¶ Niſi ex cõſenſu. niſi ꝓ ſuccurſu terre ſctẽ ex̃ de vo. ꝛ vo.redẽp.ex multa.in ver. in tanta.

h ¶ Fraudari.ſʒ quid ſi in eccĩa velit vxor debitũ exigere a viro.nunq̃d dʒ ei reddere? Ꝺ. dicit ꝙ ſic.tu contra.ꝓ ar.ff.ð ſo.qđ dicim⁹. Sed q̃d ſi a ſacerdote tpe canonis petat debitũ? Jdẽ dico ꝙ nõ tenet reddere tũc. ar.xxix.diſt.c.ij.

Coniugale debitũ nõ eſt in eccleſia reddendum.

ꝓ Ubi tũc non pñt exire eccleſiaꝫ ẽm L. De h⁹ etiã not.ẽ. xxj.diſ, qm̃.

i Penitentiã. Publicam ſcʒ ꝛ ſolẽnẽ:ſcʒ per quam ius alterius leditur.

Quod autem ¶ Hec qđ diuidit in quinqꝫ partes. Jn quaꝝ pma ꝓbat ꝑ ſex authoritates ꝙ vir ſine licẽtia vxoris ꝛ ecõtra nõ põt ꝯtinere, q̃ etiã meret reddẽdo debitum. Scđa ibi, Tũc ſaluabit. Tertia ibi, q̃ vxorem . Quarta ibi, Mãifeſtũ. Quĩta ibi. Nec illđ. J.ð.f.

k ¶ Qđ aũt. Hec qđ quinta negatiue ſoluit: q: vir non põt cõtinentiã vouere ſine ꝯſenſu vxoris expſſo vel tacito,niſi ſit ſpõſa nõdũ cognita.ex̃ de cõuer.ꝯiuga.ex publico.ꝛ in caſu fornicationis: vt.xxvij.q.ij.agathoſa.

Maritus cõtinẽtiam ſine cõſenſu vxoris vouere nõ põt.

l ¶ Ait eñ. Sup pſal. Laudate dñm qm̃ bonus.

Si dicat vir. ¶ Caſus. Uir ſine conſenſu vxoris non poteſt continere:quia diſplicet deo continentia viri ex qua ſequitur ꝓſtitutio vxoris. reddat igitur quod debet:ſcʒ exactus.et quod ſibi debitum eſt,nõ exigat,et repũtabitur pro ſatiſfactione.

m ¶ Fornicaria.xxvij.q.ij.ſi tu.

n ¶ Non vult.xiiij.diſt.quod ait.

o ¶ Pro ſatiſfactione. Q: reddere debitũ meritoriũ eſt j.e.ẽm.xxxij.q.ij.connubia,contra.ſed ibi ſoluitur.

d ¶ Tribus hebdomadibus. Sed nunquid iſte tres hebdomade ſunt immediate ante feſtũ ſancti Joannis? ſubaudi non,ſed cum interuallo inter eas et feſtum : vt extra de fer.capellan⁹.et ponit has duas opiniones.approbat tamen ꝙ cum interuallo accipiende ſunt, et incipiunt a diebus rogationum.

e ¶ Separent.ad tpˢ ex̃ de ma.cõtrac.cõtra inter.ec. litere,nõ eſt cõtra.ex̃.e.ti.ex lr̃is.in fi.q: ibi loquit de interdicto eccĩe,non de tpe feriato. Uel ibi ꝓhibetur perpetua ſeparatio:hic permittitur ad tempus.

Non oportet. ¶ Caſus. Hic prohibet certis tpibus anni aliquam duci vxorẽ:ꝛ ſi fuerit traducta ſeparentur ad tempus pro contemptu ad penitentiam.

Notificaſti. ¶ Caſus. Jſte Lādulphus timore mortis licentiam ab vxore violenter extorſit: et ſic monaſterium adiuit. victus clamoribus vxoris ꝛ familie de monaſterio exiens ad domum propriam redijt. queſiuit poſtea a papa an liceret ei vti vxore ſua. cui papa reſcribit ꝛ reſpondet inquiſitioni eius: ꝛ nō directe ſed per cōſequentiā oſtendit talē conuerſionem nullam eſſe: ꝛ non tenere: ex quo facta fuit ſine ſpōtaneo cōſenſu vxoris. Jn quo datur ītelligi ꝙ poteſt ea vti cognoſcendo: reddendo ſaltē debitum.

Confeſſio ꝫ aliquē extorta ñ preiudicat illi.

a ¶ Minis. Arg. ꝙ cōfeſſio vel conſenſus ab aliquo cōtra ipſum extortus non preiudicat illi. arg. xxxj. q. ij. lotharius. et. xv. q. vj. authoritatem. †

† Hic videas qđ not. xxxviij. diſ. qui ipſis.

b ¶ Licentiā. Jtē arg. a cōtrario ſenſu ꝙ non pōt exire de monaſterio qui cum vxoris intrauit ‡ licentia. Jtem argu. ꝙ coacta licentia vel volūtas nulla eſt: non quia hic non fuit licētia: vt in prin. dicit: ſed quia coacta, ideo hic nulla dicitur. ſed videtur cōtra. xv. q. j. merito. vbi dicitur ꝙ coacta voluntas, voluntas eſt. Rñ. ſecꝰ eſt hic et in matrimonijs vbi exigit voluntas directa, vel ſpontanea. extra de ſpon. cum locum, ꝛ in habitus aſſumptione. extra qđ me. cau. c. j. ſecus eſt in iuramento, vbi nulla excuſat neceſſitas: quia ipſum neceſſitatis ſemper eſt. xxij. qōne. j. ita ergo. conſulitur tamen iſtis: vt not. xv. q. vj. authoritatem.

Licētia coacta nulla ē.

‡ ad hꝰ. J. e. mulier. ca. qđ deo. c. q̄ vxorez. vbi de hoc xxvij. q. ij. agathoſa. ꝛ iſtis canonibꝰ ſtat. h.

c ¶ Sine abbate. Jdem ſi cum abbate.

d ¶ Cum omni. Ar. ꝙ pretermiſſis circūſtantijs alicui facto debitis non intelligit illud eſſe factum. ꝫ. xxx. qō. v. aliter. di. xxiij. quorūdā. ꝫ. xvj. q. ij. gonſaldus. Arg. contra, extra de reg. ꝛ tranſeun. ad relig. c. ad apoſtolicā ſedem. quia ibi tenet monachatio omiſſa probatione.

e ¶ Cum feſtinatione. Sed nunquid tenet vir iſte continere poſt mortem vxoris? ſic, nec exigere poteſt: ad monaſterium tamen non cogitur redire. extra de cōuer. coniug. quidā. extra eo. titu. placet. ſed contradicit extra eo. titu. ex parte. vbi compellitur redire ad monaſterium. Sed dic ꝙ ibi vxor dederat licentiā: et ipſe ſolēniter profeſſus erat. Uel ibi verbum compellas, non extenditur niſi ad verbum dimittat. quod poſt ſequitur in dicto. c. ex parte, eſt conſilium. Nec ob. extra. e. titu. conſuluit. quia ibi non fuit reuocatus ab vxore ea viua, et quia iam in monaſterio fuerat pluſqꝫ per annum, et quia poſt mortem vxoris fuit per aliquantulum tempus in monaſterio. † Utrum autem vir qui ſine licentia vxoris intrauit monaſterium, authoritate ſua exire poſſit, dubitari poſſet: et videtur ex hoc ca. ꝙ poſſit. j. e. vna.

maritꝰ q̄ īuita vxore vouit religionem: an poſt eiꝰ mortez ꝯtinere debeat.

perfecta deꝰ tibi cōputabit ſi nō qđ tibi debetur exigis, ſed reddis quod debetur vxori.

Item Alexander papa ſcđs Landulpho in Corſica.

¶ Non debet extorqueri mulieris conſenſus ad continentiam deo vouendam.

Notificaſti te morte tenus infirmatū, et peccatorū tuorū recordatione et terrore valde pauefactuꝫ, anxie queſijſſe monachū fieri, et a tua vxore minis[a] ꝛ terroribꝰ eā occidendi, ad hoc licentiā[b] extorſiſſe: ꝛ ſic te mōaſticā veſtē ſine abbate[c] ꝛ ſumpſiſſe, ꝛ monaſteriū petijſſe: poſtea vo cū ſanꝰ factꝰ eſſes: tue vxoris reclamatiōibꝰ eiuſqꝫ vlulatibꝰ ꝛ plāctibꝰ, tueqꝫ familie diſpſionibꝰ deuictus, vtpote penitēs, domum remeaſſe: et poſt multos dies quorūdā ſapientū cōſilio ad iā dicte mulieris cubile redijſſe: nūc autē ſi tua vxore vti liceat, noſtrū reqris conſilium. Si ita deniqꝫ eſt vt tuus nūcius narrat: nō videt nobꝫ rationabiliter neqꝫ iuſte factū: qm̄ cū omnī[d] hoī ad monaſticā tēdēti vitam, legaliter iuſte ꝛ ſancte ſit peragēdū: tu cōtra leges minaciter ꝛ violēter a tua vxore partim terrore mortis, partim tue infirmitatis doloribꝰ exinanitꝰ, deuia ſecutus, nulla (vt dicitur) licentia accepta receſſiſti: et monaſteriū petiſti. non enim violentia, ſed ex pari volūtate ꝛ conſenſu (ſicut ſcti patres dicunt) hoc fieri debet: neqꝫ vir monaſteriū eligere, aut profeſſa cōtinentia habitum cum feſtinatione[e] debet mutare.

Item ex cōci. apud cōpēdiū.

¶ Uir pōt abnuere vota continētie que ſine eius conſenſu deo vxor obtulerit.

Mulier ſi ſine lnīa mariti ſui velū in capite miſerit: ſi viro placuerit[f] recipiet eam iterum ad coniugium[g].

Item Aug. ad Editiam.

¶ Non pōt vir continētie vota reſcindere que eius aſſenſu mulier deo promiſerit.

Quod deo patri cōſenſu voueratis pſeueranter

f ¶ Mulier. ¶ Placuerit. in optione ergo viri ponitur ſi velit eam reuocare: ſicut in optiōe prelati eſt an velit rem vacāte ſede alienatam a capitulo repetere, vel preciuꝫ retinere. xij. q. ij. ſi qua de rebꝰ. vtruꝫ autēꝫ vir teneatur eam reuocare, vel pariter conuerti, vel continentiā vouere, dictum eſt. xxvij. q. ij. agathoſa. nam ſi nolit eaꝫ reuocare, epiſcopꝰ debet eam ſua authoritate extrahere. arg. extra de cōuer. cōiug. c. j. nam bonus iudex debet talia corrigere. extra de offic. ordi. c. j. ff. de offic. preſid. preſes.

g ¶ Coniugium. ſed pone ꝙ mulier ſine licētia viri intret religionē, immo viro contradicente. poſt vir conſentit, ſed ipſa contradicit. nunquid poteſt ipſa exire? Uidetur ꝙ non: quia vltimus cōſenſus confirmat precedentes. ff. de ſerui. ruſti. predio. per fundum. Argu. contra. ff. communia pred. receptum. vbi dicitur ꝙ prior conſenſus debet durare. Quidam dicunt ꝙ exire poteſt ſed cōtra eos eſt. extra de eo qui duxit in ma. ca. j. per quod dico ꝙ exire non poteſt. Sed vſqꝫquo habebit maritus licentiam reuocandi eam? Dicunt quidam ꝙ intra annum et diem. argu. xx. q. ij. puella. Baꝫ. dicebat ꝙ intra biennium. xvij. qō. ij. ſi quis incognitus. Alij dicunt ꝙ tunc poteſt reuocare cum primo copiā habuit, poſt non. ꝫ. j. q. j. conſtat. Ego dico ꝙ quandocunqꝫ poteſt: vt. j. ca. proxi. ‡

Quod deo pari conſenſu. ¶ Caſus. Editia cum viro ſuo in domo propria perpetue continentie votum emiſit. vnde duplex inter eos emerſit diſſenſio. Prima quia ille per incontinentiam votum volebat violare. Secunda quia illa econtra tanquā ſoluta ſub veſte viduali et nigra de rebus ſuis diſponebat. De prima precepit editie ꝙ quamuis vir peccauerit, illa tamen in voto cōtinentie perſeueret. De ſecunda precepit ꝙ tam de veſte qꝫ rebus dotalibus ſe regat arbitrio viri. poterit enim ſaluari ſub habitu Suſanne, et ſi non habeat habitum Anne. Hugo. breuiter ſic ponit hunc caſum.

Editia et eius vir communi conſenſu in propria domo vouerant continentiam. poſtea ſine voluntate viri res dotales dedit eccleſijs et pauperibus, et veſtem nigram monaſticam inuito viro accepit, et iam quaſi pro derelicto maritum habebat: vnde vir multum ſcandalizatus eſt. Augu. autem eam de voto multum commendat, ſed de alijs redarguit.

a ¶ In finē. vite.

b ¶ Inſtantiſſime. Argu. q̄ fides eſt ſeruāda ei qui cōtra fidē venit. xxij. q. iiij. innocēs. Argu. contra. xcv. di. eſto. extra de iureiur. peruenit. j.

c ¶ Perſeuera. Sed quid ſi alter fornicetur poſtea nunquid reliquus pōt ipſum repetere? arg. hic q̄ non. Arg. ↄtra extra de iureiu. tua. Dicūt quidam q̄ authoritate epi reſtituet ei: extra de diuor. ex literis.

d ¶ Numerus. Argu. contra preſcriptionem. nō enim preſcriptione temporis defenditur quod ab initio de iure cōmuni nō poteſt ſortiri effectum: vt. xciij. diſt. illud autē. di. c. contra morem. §. j. q. j. nullus epiſcopus.

e ¶ Sanctiora. Ab initio tamē cū cōtrahunt, contrariam debent habere voluntatē, ſcilicet de ſobole ſuſcipienda. xxvij. q. ij. omne itaq̄.

f ¶ Hunc. Ex hoc videtur q̄ vxor nō poſſit facere eleemoſynā ſine licentia viri, ſed iſtud intelligas de rebus dotalibus. nam dominium rerū dotalium eſt penes mulierē de iure naturali, de iure ciuili eſt penes maritum. C. de rei vend. doce. et de his intelligas hoc. c. Uel ſi vis intellige de paraphernalibus. cōſilium eſt hic, nam cui commiſit corpus, honeſtum eſt vt res committat. C. de pac. conuen. hac lege. et extra de dote poſt diuor. c. vlti. Sed quero cum iſti votum emiſerint, quare veſtes mutare non poſſunt? Ad hoc dicas q̄ vir duplicem habet ſeruitutē in vxore, vnā quo ad debitum reddendum, aliam quo ad miniſteriū ſibi exhibendum. vnde licet vnam relaxauerit, non tamen aliam. ff. de ſeruitu. vrbanorum prediorum. ſi domus. et extra de ↄuer. coniug. quidam.

g ¶ Magis. quaſi dicat cum perduxiſti eū ad ſcandalū diſſenſionis: potius malum feciſti viro non obediēdo q̄ bonū feceris abſtinendo.

h ¶ Anna. id eſt vidua.

i ¶ Suſanna. id eſt vxorata.

vſq̄ i finē[a] reddere debuiſtis a q̄ ꝓpoſito ſi ille lapſus eſt, tu ſaltē inſtātiſſime[b] perſeuera[c]. qđ te non exhortarer, niſi q2 tibi ad hoc ipſe ↄſenſit. Nā ſi nū q̄ tenuiſſes eius aſſenſū, nullus[d] numerus te defendiſſet annoꝝ. ⁊ poſt pauca. Non q2 pariter tēperabatis a cōmixtiōe carnali, iō tuus maritus eſſe deſtiterat: imo ꝓ tāto ſanctius inter vos ↄiuges manebatis, q̄to, ſanctiora[e] concorditer placita ſeruabatis. Nihil ergo de tua veſte, nihil de auro vel argēto vel q̄cūq̄ pecunia, vel de rebus terrenis tuis ſine eius arbitrio facere debuiſti. ⁊. j. Eſt quidā ꝓ modulo ꝑſone habitus matronalis a viduali veſte diſtinctus, q̄ pōt fidelibus cōiugatis ſalua religiōis cā vel obſeruātia conuenire. hunc[f] te maritus ſi deponere noluerit, ne te puta velut viduā iactares illo viuente: nō fuerat in hac re vſq̄ ad diſſenſionis ſcandalū ꝑducēdus magis[g] iobediētie malo, q̄ illius abſtinentie bono. quid eñ abſurdius eſt q̄ mulierē de humili veſte ſupbire, cui potius expediret obtēperare candidis moribus q̄ in nigellis veſtibus repugnare? q2 ⁊ ſi te indumentū monache delectabat, hoc etiā gratius poſſet marito obſeruato exoratoq̄ ſumi, q̄ illo inconſulto contēptoq̄ preſumi. qđ ſi omnino non ſineret, quid tuo ꝓpoſito deperiret? Abſit vt hinc diſpliceas deo, q̄ cōiuge tuo nōdum defuncto, non indueris ſicut Anna[h], ſed ſicut Suſanna[i].

Idem.

¶ **Continentie meritū habet qui pro incontinentia vxoris debitū ſibi reddere cogitur.**

Secundū verba[k] apl̄ica etiā ſi vir continere voluiſſet, ⁊ tu noluiſſes: tibi reddere debitū cogeret: et illi deus iputaret ad ↄtinētiā[l] ſi nō ſue ſed tue cederet infirmitati, ne in adulterium caderes. Quiſq̄s[m] igit cōpatiēs infirmitati vxoris, reddidit nō exegit debitū: aut ſi ꝓpt ꝓpriā infirmitatē duxit vxorē, plangēs potius q2 ſine vxore eſſe non potuit, q̄ gaudēs q2 duxit: quiſquis vendidit qđ nouit q2 etſi maneret, beatum nō faceret[n]: quiſquis emit quod nouit q2 trāſit[o]: et de his non p̄ſumit[p], ⁊ fecit ex eo miſericordiā cum non habentibus, ſecurus[q] expectat diem nouiſſimum.

Item ad Armētarium ⁊ Ripariū ⁊ Paulinam.

¶ **Nota cōtinētie ſine vxoris conſenſu reddi non poſſunt.**

Una ſola cauſa eſſe pōt qua te ad id qđ vouiſti non ſolū non hortaremur, verūetiā ꝓhiberemus implere, ſi forte tua coniūx hoc tecum ſuſcipere, animi ſeu carnis infirmitate recuſaret. nam ⁊ vouenda talia nō ſunt a coniugatis, niſi ex ↄſenſu ⁊ volūtate communi: ⁊ ſi ꝓpere fuerit

Secundū verba. ¶ Caſus. Primo probat Augu. q̄ vir ſine conſenſu vxoris continere nō poteſt, immo tenet ei reddere debitum, etſi nō exigat. Secūdo dicit q̄ ille qui nubit quia aliter continere non poteſt: tanq̄ non nubēs, et ſecurus expectat diem iudicij ſicut ille qui vendit ⁊c. et ſicut ille q̄ emit ⁊c. Ad vtrūq̄ quiſquis, ſupple ſicut. Non preſumit, ſuperbiendo, ⁊ in eis ſpem ponendo. et tanguntur hic tria verba apoſtoli dicentis: Qui habēt vxores, ſint tanq̄ non habētes: ⁊ qui vendūt, ſint tanq̄ non vendentes: et qui emūt, ſint tāq̄ non ementes.

k ¶ Scōm verba. In quibus dicitur de debito reddendo.

l ¶ Imputaret. Ar. q̄ pro cōpleto habeat qđ per volentē agere nō ſtat ne fiat. ar. §. proxi. cā. q. v. propoſito.

m ¶ Quiſquis. Tāgit illa tria verba apoſtoli: qui habent vxores, ſint tanq̄ nō habētes: ⁊ q̄ vēdūt, ſint tanq̄ nō vendētes: ⁊ q̄ emunt, ſint tanq̄ nō emētes. xxxj. diſt. lex continentie.

n ¶ Non faceret: ſcȝ non faciendo eleemoſynam.

o ¶ Quia tranſit. i. tranſitorium eſt.

p ¶ Preſumit. ſuperbiendo cum eis.

q ¶ Securus. hec clauſula repetitur cū qualibet precedenti ab illo loco. Quiſquis ⁊c.

Una ſola cauſa. ¶ Caſus. Quidā ſine licentia vxo-

ris continentiam vouerat. querebatur vtrum teneretur eam ſeruare. Et rñ. ꝙ non: quia talia fieri debent de cōi conſenſu viri et vxoris. vnde talis ꝓmiſſio magis eſt corrigenda, ꝙ̄ adimplenda.

a ¶ Corrigenda. Sic e. ꝫ. xxij. q. iiij. definitio. Et eſt hic argu. ꝙ ſi alter ſine licētia alterius intret religionem, ꝙ ſua authoritate poteſt exire.

De hoc no. ꝫ. e. ca. ij. i glo. fina.

b ¶ Ex alieno. Hoc veruꝫ eſt ſi eo aīo voluit vt auferat illi cui⁹ eſt: al's licitū eſt alicui rem alienam legare: vt inſti. de leg. ꝭ. non ſolū. licet ſecus ſit ſm canones: vt ex̄ de teſta. c. filius.

Tunc ſaluabitur. ¶ Hec ē ſcd̄a pars. q. i qua ꝓbat ꝙ debemus eſſe virgines. ſ. mēte ⁊ corpore ſi poſſumus: al's mente ſine qua null⁹ ſaluabit. Jo. de fan.

¶ Caſus. In hoc ca. tria cōtinentur ca. in quib⁹ tractatur tam de virginitate mentis ꝙ̄ carnis. In primo dicitur ꝙ tūc ſaluabit mulier, et ſuā virginitatem bene ſeruat, ſi ideo nubat vt filios pariat ad iuſtitiā ⁊ vt ſaluentur. In ſcd̄o ca. qđ incipit ibi: hoc ſoluꝫ. dicitur ꝙ ſicut ſola virginitas ſine bonis opib⁹ non proficit vel ſufficit ad ſaluteꝫ: ſic alia opera abſꝗ virginitate, mentis continentia et caſtitate ſunt imperfecta. In tertio ca. quod incipit: Qui ſitit, multipliciter commēdat virginitatem carnis: et eam prefert bono nuptiaꝝ: q: plus amat virgines chriſtus q: ſponte tribuunt qđ eis non fuerat imperatū. vnde dicit, non expedit homini nubere ⁊c. Et not. ꝙ hoc totum cōſueuit legi ſub vno ca. poſſes tamē legere ſub tribus: vt facit H. Saluabitur. non negat apoſtolus quin al's poſſit ſaluari: ſed hoc dicit q: ſic ſaluari meretur. et ſunt verba Hierony. exponentis illud apl'i ad Timotheum: ſcꝫ ſaluabitur mulier per filioꝝ generationem ſi permanſerint in fide, dilectione, ⁊ ſanctificatione. qđ intelligitur quantum in ea eſt. Radicis. radix filiorū eſt mater. damnum radicis. i. corruptionem ſue carnis. finis ibi vbi dicit ſi caſtrati: et due precedentes in primo ca. ibi: qui virgines permanſuri. et in ſecundo ca. abſꝗ virginitate. intelligūtur de virginitate mētis que precipi poteſt: ⁊ neceſſaria eſt: q: ſine ea nemo ſaluatur. Principiū vero illius ca. qui ſitit, de virginitate carnis intelligit: que non poteſt precipi

Joan. vij. f. Mat. xix. h.

factū, magis eſt corrigēda[a] temeritas, ꝙ̄ ꝑſoluēda ꝓmiſſio neꝗ enim deus exigit ſi q̄s ex alieno[b] aliq̄d voluerit, ſed potius vetat vſurpare alienum.

Item Hieronymus.

¶ Abſꝗ ceteris operib⁹ nec ſola virginitas ſaluat, nec cetera abſꝗ virginitate proficiunt.

Tunc ſaluabit[c] mulier, ſi illos genuerit filios qui virgines[d] ꝑmanſuri ſunt: ſi quod[e] ipſa ꝑdidit, acquirat in liberis, ⁊ damnū radicis[f] et cariem[g] flore compēſet[h] et pomis[i].

Idem.

Hoc ſolum nunc dico, ꝙ quomodo abſꝗ ceteris operibus virginitas[k] ſola non ſaluat: ſic omnia opera abſꝗ ꝟginitate[l], puritate, continentia, caſtitate[m], imperfecta[n] ſunt.

Idem.

Qui ſitit[o] veniat ⁊ bibat: q̇ poteſt capere capiat. non dicit velitis nolitis[p] bibēdum vobis eſt atꝗ currendū, ſed qui voluerit: qui potuerit currere atꝗ potare, ille vincet: ille ſatiabitur et ideo plus amat virgines xp̄s: q: ſponte tribuunt quod ſibi non fuerat imperatuꝫ[q]. maioriſꝗ[r] gratie eſt offerre quod non debeas, ꝙ̄ reddere qđ exigeris. Apoſtoli eīn vxoris onere contemplato: Si talis eſt (inquiunt) vita hoīs cum vxore, nō expedit[s] nubere. quoꝝ dñs ſententiam probans, Recte (ait) quidem ſentitis ꝙ non expediat homini ad celorum regna tendenti accipere vxorem, ſed difficilis res eſt: ⁊ non omnes capiunt verbum illud: verū quibus datū eſt. Alios hominuꝫ facit eunuchos natura, alios vis hominū: mihi illi eunuchi placent quos caſtrauit voluntas, nō neceſſitas. libēter eos in meo recipio ſinu, qui ſeipſos caſtrauerūt ꝓpter regnū celorum: ⁊ ob meum cultū noluerūt[t] eſſe quod nati ſunt. ſimulꝗ hec tractanda eſt ſnīa. Qui ſe (inquit) caſtrauerunt propter regnū celorū[v]. Si caſtrati[x] mercedem habent regni celorum. ergo qui ſe non caſtrauerunt, locum non poſſunt accipere caſtratorum.

Finis[y] huius authoritatis et due[z] precedentes: de virgi-

ante votum, ſed tantum perſuaderi.

c ¶ Tunc ſaluabitur. exponit Hiero. illud apl'i ad Timotheū: Saluabit mulier per filioꝝ generationē: ſi permanſerint in fide ⁊ dilectione ⁊ ſanctitate.

c ¶ Saluabitur. Id eſt merebitur ſaluari.

d ¶ Virgines, id eſt integri in fide.

e ¶ Si quod ipſa. ſcilicet virginitatē corporis, ⁊ eſt ſimplex relatio.

f ¶ Radicis. ſcilꝫ ſuipſius.

g ¶ Cariem. Id eſt corruptionem ſue carnis.

h ¶ Compenſet. quantū in ipſa eſt.

i ¶ Pomis. i. filijs qui dicunt flos et poma: ſicut mater radix.

Mat. xix. c.

k ¶ Hoc ſolum. Virginitas, ſcꝫ carnis.

l ¶ Virginitate, ſcꝫ mentis.

m ¶ Caſtitate. ſaltem in affectu ſeruata.

n ¶ Imperfecta. quo ad vitam eternam promerēdā.

o ¶ Qui ſitit. ꝟba ponit h̄ euangelij: ⁊ loquit de ſiti cōtinentie.

p ¶ Nolitis. arg. ad ea q̄ ꝑfectionis ſunt, neminez eſſe cogēdum: ſed perſuadendū. nam talia cōſilij ſunt ⁊ nō p̄cepti. arg. xj. q. j. aliud. et. xxxij. q. j. integritas.

Mat. xix. b. Perfectio nō eſt precepti.

q ¶ Impatuꝫ. ſ. p̄ori. qđ. j. integritas. quantū ad corporalē, ſed de mentali preceptum eſt.

r ¶ Maioriſꝗ. Sic. xxviij. q. j. iam nūc. nā nemo in neceſſitate liberalis extitit. ff. de adimē. leg. rem legatam.

Liberalis in neceſſitate eſſe nemo.

ſ ¶ Expedit. ꝫ. xxviij. q. j. ſic eīn. ꝭ. ſꝫ verꝫ eſt ꝙ nō expedit ꝓpt onera mrīmonij: vt. ꝫ. xxi. q. vij. oēs. ſed expedit ꝓpter fornicationē vitādā. xxxij. q. ij. ſicut. ꝭ. his ita.

t ¶ Noluerunt. i. noluerūt exercere id ad qđ nati ſunt ſcꝫ vti copula carnali. Et ita ſm hoc eſt argu. pro carnali copula ꝙ nullus eſt naturaľr frigidus. ꝫ. e. q. j. requiſiſti. alia litera hꝫ: voluerūt eſſe qđ nati ſunt. i. virgines.

Frigidus naturaliter nullus eſt.

v ¶ Celoꝝ. ſupple iđt recipiāt mercedē i regno celoꝝ.

x ¶ Si caſtrati. Argu. qđ de vno conceditur ⁊c. vt. ꝫ. diſt. xlv. diſciplina. xxiij. q. iiij. forte. Alibi dicitur: quando de vno negatur, de alio cōceditur: vt. xxv. diſt. qualis.

y ¶ Finis. Quia premiſſa ca. ſcꝫ tunc ſaluabit. ⁊. c. hoc ſolum. ⁊ ca. qui ſitit. equiuoce vtuntur hoc nomine virginitas: quandoꝗ pro virginitate mentis: quandoꝗ carnis: ideo determinat vbi ſic vel ſic accipiatur.

Virginitas equiuocatur.

z ¶ Et due. Scꝫ tunc ſaluabitur: ⁊ alia ſcꝫ hoc ſolum.

ibi: Abſqꝫ virginitate
a ¶ De virginitatis affectu. i. que eſt in mente.
b ¶ principium. ſ. illius ca. qui ſitit veniat ⁊c.
c ¶ Uxorē. ¶ hec eſt. iij. pars. q. ſm Jo. de fan.
¶ Convertatur. Intrando monaſteriū ſi iuvenis eſt. Uel ſi ſenex eſt, cōtineat in ſeculo. ex de cōuer. coniu. cum ſis. Et hic dicit hugo. ꝙ eo ipſo ꝙ dat vxori licentiam, intelligitur vouere: et ſi non exprimat, compellendus eſt ire ad religionem: vt not. xxvij. q. ij. agathoſa. ⁊ ſufficit tacita licentia ſcʒ permittere: vt hic. et arg. ex de cōuer. cōiug. cōſuluit. Alij dicunt ꝙ qui dat licētiam niſi expreſſe voveat, ɔtinere nō tenetur, nec ad monaſteriū ingredi, immo eam revocare poteſt de monaſterio. ex de conuer. cōiug. ca. j. ⁊ qđ dicit hic ſimiliter convertatur, dicunt niſi malit eam revocare, ſicut enim ſm iſtos expreſſus cōſenſus exigitur in cōtrahendo, ita in ſeparando matrimonio. argu. ex de regu. iur. oīs res. Alij diſtinguūt ꝙ ſi mulier ſciuit ius que dedit viro licētiā, tūc etiā intelligitur vouere. ſecꝰ ſi ignorauit.

M ¶ Anifeſtum. ¶ hec eſt. iiij. pars. q. in q̄ ꝓbat ꝙ vir eſt ſuperior mulieri. Jo. de fan.

nitatis[a] affectu intelligūtur q̄ non in voluntate ſolū, iʒ in neceſſitate eſt: principiū[b] ꝟo de effectu intelligitur, qui non in neceſſitate et ante votum, ſed in voluntate eſt: nec exigitur niſi repromittatur.

Item ex concilio Remenſi.

¶ Nō licet illi ducere vxorē q̄ ſuam velare permiſerit.

Quxorē ſuā velare permiſerit, aliam non accipiat, ſed ſimiliter cōuertatur[c].

Item Auguſtinꝰ in queſtionibus Numerorum.

¶ Vota abſtinentie q̄ mulier ꝑmittēte viro ꝓmiſerit, illo ꝓhibēte ſeruare nō cogitur.

Manifeſtū eſt ita legem voluiſſe feminā ſub viro eſſe vt nulla eius votaᵈ que abſtinentie cauſa vouerit, reddantur ab ea, niſi author[e] vir fuerit permittendo: nam cum ad peccatū eiuſdem viri pertinere voluerit lex, ſi priꝰ permiſerit et poſtea prohibuerit: et hoc tamen non dixit vt mulier qđ vouerat faciat, qꝛ permiſſa[f] iam prius a viro fuerat: viri dixit eſſe peccatum, qꝛ abnuit qđ prius cōceſſerat: non mulieri[g] ex hoc iuſſum dedit vt quod prius vir ei conceſſerat: poſtea ſi prohibuerit, contemnatur.

Ex premiſſis authoritatibus apparet ꝙ continētie vota nec mulier ſine conſenſu viri, nec vir ſine conſenſu mulieris deo reddere poteſt. Si autē cōſenſu alterius eorum ab altero ꝓmiſſa fuerit: etſi poſtmodū in irritum deducere voluerit qui permiſit, non tamē valet: qꝛ in debito cōiugij eque mulier habet poteſtatem viri, ſicut ⁊ vir mulierꝫ: atqꝫ ideo ſi q̄libet eorū alterum a ſuo iure abſoluerit, ad preteritā ſeruitutē ipſum reuocare nō poterit: qꝛ ꝟo in ceterꝫ vir eſt caput mulierꝫ, ⁊ mulier corpꝰ viri: ita vota abſtinentie viro permittēte mulier poteſt ꝑmittere, vt tamē eodē ꝓhibēte repromiſſa non valeat adimplere: ⁊ hoc (vt diximꝰ) ꝓpter conditionē ſeruitutis qua viro in oībꝰ debet ſubeſſe.

Unde Auguſt. in libro queſtionum Geneſis.

¶ Mulieres viris ſuis debent ſubeſſe.

Eſt ordo[h] naturalis in hominibꝰ vt ſeruiāt[i] femine viris, et filij parentibus: quia nulla iuſtitia eſt vt maior[k] ſeruiat minori.

Idem in queſtionibus veterꝫ et noui teſtamenti.

¶ Vir eſt caput mulieris.

lierem. Similiter ⁊ de muliere dici poteſt ꝙ vouere poſſit, dummodo per illud votum mulieris non fiat viro preiudicium: vel ſi non oriatur ſcandalum viro ex illo voto: vt ſi vouet iacere in camiſia cum eo, vel ſingulis noctibus ire ad matutinas, vnde de tali voto intelligo iſtud ca. al's tenetur mulier illud adimplere etiā viro inuito: vt ſi vouet ꝙ daret denariū amore dei vel aliq̄d tale. hoc dicit hu. canon tamen iſte indiſtincte loquitur. Itē videtur ꝙ mulier iſta peccet: qꝛ magis obediēdum eſt deo q̄ȝ homini. naȝ ſcriptum eſt, vouete ⁊ reddite vota do. ⁊c. xvij. q. j. in prin. Sed dic ꝙ mulier iſta nō obedit viro ɔtra dñm, qꝛ dñs hoc vult. j. e. noluit. eo autem ipſo ꝙ hic viro conceditur reuocare votum abſtinentie, ꝓhibetur de voto cōtinentie: immo nec hoc viro conceditur reuocare votum abſtinētie: immo peccat vir reuocando, ſed precipitur vxori vt obediat. ſimile ex de iureiur. debitores. et xxij. q. j. quid culpatur. in fi.
f ¶ Permiſſa. Cōtinentia.
g ¶ Mulieri. ſ. xxxij. q. j. ſi q̄s vxorem.
¶ Ex ꝓmiſſis ⁊c.
¶ Caſus. Infert Gra. ex ſupradictꝫ ꝙ votum continentie facere non poteſt vir ſine conſenſu vxoris: vel econuerſo: ⁊ ſi factū fuerit de ɔſenſu vtriuſqꝫ, reuocari nō poterit. Si ꝟo vxor de ɔſenſu viri votum abſtinētie fecerit, vir tñ illud poterit poſtea reuocare, qꝛ mulier debet viro ſuo ſubeſſe in omnibꝰ: ⁊ ad hoc inducit ſequē. ca. quorum primum patet.

¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ ſi vxor votū abſtinētie ſine conſenſu viri faciat, vir de legis authoritate poteſt illud reuocare ſine peccato. ſi vero vir vxori vouēti cōſenſerit, ⁊ ſi peccet vir reuocando, vxor tamē debet obedire reuocanti. Legem Moyſi in Geneſi.
d ¶ Uota. Que ſcandalizent virum: vt iacere in camiſia, vel ieiunare cum ipſe pranderet.
e ¶ Niſi author. Mulier ergo non poteſt facere votū abſtinentie ſine voluntate viri. Sed nunquid vir poteſt abſtinere ſine vxoris conſenſu? ſic ſ. j. e. cum caput. lʒ ergo coniuges ſint pares quantum ad votum continentie, non tamen quātum ad votum abſtinentie. et hoc intelligo de quolibet voto in quo non fit vxori preiudicium quo ad carnale debitum: q̄uis ex illo voto oriatur ſcandalum mulieri: vt in hoc ſit differentia inter virum ⁊ mu-

h ¶ Eſt ordo naturalis. i. a natiuitate ⁊ ortu prouenīēs: nā femina de corpore viri eſt. ⁊ alia ratio eſt que in velamine corporꝫ eiꝰ perpēditur: vt. j. eo. mulier.
i ¶ Ut ſeruiāt. hoc adeo verū eſt ꝙ patronꝰ ɔſentiēdo liberte vt ɔtrahat, amittit in ea operas, cū in officio viri debeat eſſe: vt. ff. de ope. lib. ſicut patronus.
k ¶ Maior. dignitate: ſcʒ filius, ſeruiat minori, ſcʒ patri qui non eſt in dignitate: interdum maior etate ſeruiat minori de precepto dñi: vt Eſau, Jacob. Et qđ dicit hic nulla iuſtitia eſt ⁊c. verum eſt ſm vetus teſtamentum: Filius qñqꝫ poteſt dici maior patre.

ſed ſm̄ nouū,qui maior eſt,ſit ſicut miniſter ⁊c̄.xciij.diſt. diacom.ſed melior litera eſt:hec iuſtitia eſt vt minor ſeruiat maiori.

Sed nec hodie cum agit vir ad ſeparationē,ſuſtinet talionem:ſec⁹ ſi agatur ad penā adulterij criminaliter.extra de procu.ca.tue.ideo autem non punitur vir pena talionis,q꞉ iam alia via conſequeretur id q̄ꝺ optauit,quod eſſe non debet.ff.pro ſocio.idem.ꝫ.ff.de condi.inſti.que ſub conditione.§.ſi quis.

Hec imago.¶ Caſus. Probat hic Auguſtinus triplici ratiōe q̄ꝛ vxor debet eſſe viro ſubiecta. Prima,quia vir ad imaginem dei formatus eſt,⁊ non mulier:et vicarius eius eſt,q꞉ vnius dei habet imaginē.Secūda,q꞉ in ſignum ſubiectionis mulier habet caput velatū,⁊ non vir:quia imago eſt et gloria dei. Tertia eſt,q꞉ vir ſine metu talionis ſm̄ legem poterat mulierē de adulterio accuſare,⁊ non econuerſo:ſecus in alijs caſib⁹. Ideoq꞉.i.q꞉ femina non habet hoc.

Hec imago[a] dei eſt in homine[b] vt vnus[c] factus ſit homo,ex quo ceteri oriant habēs imperiū dei quaſi vicarius ei⁹,q꞉ vni⁹ dei hꝫ vir imaginē. Ideoq꞉ mulier ad imaginē dei nō eſt facta.ſic etem̄ dicit.Et fecit deus hominem:ad imaginē[d] ⁊ ſimilitudinē dei fecit illū.Hinc etiā apl's.Uir q̄dē (ait)nō debet velare caput ſuū,quia imago[e] ⁊ gl'ia dei eſt:mulier[f] ideo velet,quia nō eſt gloria aut imago dei.

Item in eodem.

Satꝫ hinc apparet quēadmodū viris feminas ſubditas et pene[g] famulas lex eſſe voluit vxores,dum conſtituit vt diceret aduerſus vxorem vir teſtimoniū[h],vnde lapidaretur[i] illa ſi hoc verū eſſe demonſtraret[k],ipſe tñ non viciſſim lapidat ſi hoc falſuꝫ eſſe cōſtiterit,ſꝫ tantūmodo caſtigatur[l] ⁊ damnificat,eiq꞉ perpetuo iubetur adherere qua carere voluerat:in alijs autem cauſis eum qui teſtimonio[m] falſo cuiq꞉ nocuerit,quod ſi probaretur,ius ſit occidi eadem plecti iubetur pena qua fuerat ſi verum eſſet,ipſe plectendus.

Item Hieronym⁹ ſuper epiſtolam ad Titum.

Cum caput mulieris ſit vir,caput autē viri chriſtus:quecūq꞉ vxor nō ſubijcit viro,hoc eſt capiti ſuo:eiuſdē criminis[n] rea eſt cuius et vir ſi non ſubijciat capiti ſuo,hoc eſt Chriſto.Uerbum autē dñi blaſphemat[o] cū vel cōtēnit dei prima ſentētia ⁊ p̄ nihilo ducitur,vel cū chriſti infamat euāgeliū,dū.ſ.ꝯtra legē fideq꞉ nature ea que chriſtiana eſt et ex lege dei[p] ſubiecta eſt,viro imperare deſiderat:cum etiā gētiles femine viris ſuis ſeruiant cōmuni lege nature.

Item Auguſtin⁹ in queſtionibus numerorum.

¶ Arbitrium viri mulierē ſeq̄ oportet in omnibus.

Noluit itaq꞉ lex mulierē aliq̄d vouere deo aduerſus animā ſuā,vt nō in aliq̄ rerū licitarū atq꞉ conceſſarum abſtinentia in eiſdem votꝫ femine valeat authoritas ſed virilis:ita vt ſi adhuc innupte ꝯceſſerat[q] pater vota perſoluere,ſi

a ¶ Hec imago. Id eſt in hoc dicit habere ſimilitudinem dei.

b ¶ In homine. Quia ſicut proceſſerūt a deo oīa,ſic ab Adam p̄ceſſerūt oīa:hic accipit tantum hoc nomē homo in maſculino genere,alias communis generis eſt:vt.ff.de verbo.ſig.hominis.

c ¶ Ut vnus. Id eſt imago dei dicit ipſe homo:q꞉ ſicut aq̄ p̄fluxit ex latere dñi,ſic etiā eua ex latere Ade. iteꝫ in hoc habet imaginem,q꞉ habet rationem ⁊ intellectum,[†] ſicut deus.

d ¶ Imaginē.i.ſimilitudinē.de pe.di.ij.illa aīa.

e ¶ Quia imago.⁊ ideo non debet celari.

f ¶ Mulier.nō tamē quelibet,q꞉ nō virgines de ꝯſuetudine.ſed fac vim in eo q̄ꝺ dicit gloria.i.deus non gloriatur per ipſam ſicut per virū,nā per eam prima preuaricatio eſt inducta.ſ.eo.mulier.

g ¶ Satis hinc. ¶ Et pene famulas.non tamē q̄ꝛ immoderate verberentur.C.de repudi.conſenſu.et.ſ.e.q.ij.placuit.

h ¶ Teſtimonium.i.accuſationem.

i ¶ Lapidaretur.⁊ ita videt q̄ꝛ in veteri lege nunq꞉ vir obligabat pena talionis.Sed tu dic cum Hu.q̄ꝛ hoc locum habebat tantū in accuſatione adulterij in p̄mo coitu:puta cum non inueniebat eā virginē,vel dicebat ſe nō inueniſſe,⁊ ipſa contrariū p̄babat per aſpectū linteaminis:in hoc caſu non puniebat vir talionis pena,ſed tantū.c.ſiclos aureoꝝ dabat patri puelle.

k ¶ Demōſtraret.nō p̄ aſpectū liteamīs ſanguiolēti[‡].

l ¶ Caſtigat.i.verberatur.

m ¶ Teſtimonio falſo.i.accuſatione calūnioſa:hoc ideo ita expone.nam teſtis non obligatur ad talionē,ſed alio modo punit a iudice ſi varie reſpōdet:vt.C.de teſti.nullū.Hu.tamen dicit q̄ꝛ ſic.iij.q.ix.nihilomin⁹.maxime ſm̄ veterē legē.argu.ex de cri.fal.c.falſus.De hoc dictum eſt.ij.q.iij.in ſumma.

Cum caput.¶ Caſ⁹. Dicitur in hoc cap.q̄ꝛ ſicut vir peccat ſi non ſit ſubiect⁹ capiti ſuo,id eſt chriſto:ſic dei p̄ma ſententia cōtemnitur ſi mulier capiti ſuo.i.viro ſuo nō obedierit,cū etiā gentiles femine viris ſuis ſubiaceāt.Prima ſententia,que habetur in Geneſi vbi dicitur mulieri,ſub viri poteſtate eris ⁊c̄.poſtea apoſtolus idē precepit.

n ¶ Criminis.ſ.ix.q.iij.ca.j.ſ.xxij.q.v.de forma.ſ.diſ.xcv.eſto.arg.eandem conditionem inferiorū ad media,que eſt medioꝝ ad extrema.xxviij.diſt.ca.quia ſunt culpe.

o ¶ Blaſphematur.Tractabat enim Hieronym⁹ illud verbum apoſtoli ad Titum:Admone adoleſcentulas eſſe ſubditas viris ſuis,vt non blaſphemetur verbum dei,id eſt euangelium.Uel verbum dei in paradiſo quatenus viris ſubdite eſſent.

p ¶ Ex lege dei.q꞉ dixit mulieres eſſe ſubditas virꝫ.Cōuerſatio tua erit ad virū,⁊ ipſe dñabit tui ⁊c.

Noluit itaq꞉.¶ Caſ⁹. Lex noluit vt mulier poſſit votum facere ſine viri conſenſu:⁊ ſi fecerit ante nuptias,vir poſt nuptias poterit reuocare:nec propter hoc mulier rea iudicabitur ſi votum non ſeruat,cum deus hoc non precipiat.

q ¶ Conceſſerat. Argu.q̄ꝛ abbas poſſit reuocare votū monachi q̄ꝺ etiam emiſit ante monachatū.arg.xx.q.iiij.monacho.plus enim eſt monachus ſub abbate,q꞉ vxor ſub viro:vt.xij.q.j.non dicatis.

Marginal notes:

Gen.j. [†] Adde quia penas punitur mulier adultera:nota.in.l.qm̄ alexander.⁊ in l.caſtitati.et i aut.ſed hodie.C.de adulte. [‡] At h⁹ d꞉ tā de femina q꞉ de viro ſm̄ Hug. [‡] Et ff Thierry cum Archi.volens mulieꝝ technas celare q̄ꝛ q꞉uis mulier fuerit milleſies corrupta,tñ ad hoc remediꝫ poſſet inuenire,ſꝫ p̄pt defectū p̄batio.nis ſm̄ Hu.admittit,mille ei cōmēta in his fiunt.

Teſtis nō eſt talione puniēdus.

Uxores q̄re debet eſſe viris ſubdite.

Monach⁹ pl⁹ ſubeſt abbati q꞉ vxor viro.

a ¶ Contra deum.ſi.§.xiiij.q.v.dixit.§.xxij.q.j.ſi peccatum.§.xxiij.q.iiij.qui peccat.§.diſt.xxvj.deinde.

b Mulierem. ¶ Authoritatem.virilia enim officia mulieribus ſunt adempta.iij.qõne.vij.ca.infamis.§.tria.ff.ad velleia.l.ij.

Officia virilia ſi mulieribus interdicta.

c ¶ Nec docere. in eccleſia maſculos.§.di.xxiij.mulier.de cõſe.diſtin.iiij.mulier.

d ¶ Nec teſtis. in cauſa criminali,niſi in illis caſibus in quibus infames admittuntur:nec in teſtamẽto.inſtitu.de teſta.§.teſtes.nec contra clericos in cauſa criminali:qz nõ poteſt eẽ quod ipſi ſunt.§.ij.q.vij.ipſi apoſtoli.nec etiam contra laicos:vt not.xv.q.iij.de crimine.

e ¶ Nec fidem. obligatur tamen ſi doloſe fide iubeat vt creditorem decipiat:vt.ff.ad vell'.ſi decipiẽdi. Item et ſi priuilegio velleiani renunciauerit,obligaẽ ꝛ tenetur.ff.ad vell'.l.vl.

f ¶ Nec iudicare.niſi in caſibus:vt dixi.xv.q.iij.de crimine.

i.Cor.ij.a. g Adã. ¶ Gubernationem. Per hoc videtur ꝙ vir poti⁹ debet eſſe curator vxoris ꝙ̃ extraneus.qđ negat lex.C.qui dari tuto.poſ.l.ij.

Vir nõ põt eſſe curator vxoris.

Mulier debet. ¶ Caſus. In hoc ca.quinqꝫ rationes aſſignantur quibus ꝓbatur ꝙ mulier debet velare caput ſuum,ſcꝫ quia nõ eſt imago dei,et quia ſubiecta debet eſſe viro ſuo,ꝛ quia preuaricatio eſt inducta per eam,et ꝓpter reuerentiam epiſcopi,quia vicari⁹ eſt Chriſti.

Mulier ſredꝫ caput velare.

h ¶ Sed vt viro oſtendatur.non ſolum propter hoc ſed etiam ꝛc.

anteꝗ̃ perſoluerit nupſerit,et viro eius hoc cognitũ nõ placuerit,nõ ꝑſoluat:et hoc oĩno ſine pctõ qꝛ de⁹ mũdauit eã ſicut dicit lex.i.mũdam iudicauit:neqꝫ hoc cõtra deũ[a] putãdum eſt fieri:cũ ipſe deus hoc preceperit,hoc voluerit.

Item Ambro.in lib.queſtionũ veteris ꝛ noui teſtamẽti.

¶ Nulla eſt mulieris ptãs:ſꝫ in oĩb⁹ viri dñio ſubiecta eſt.

Mulierẽ cõſtat ſubiectã dominio viri eẽ,ꝛ nullam authoritatẽ[b] habere:nec docere[c] põt,nec teſtis[d] eẽ,nec fidem[e] dare,nec iudicare[f].

Item in hexaemeron in tractatu diei quarte.

Adam p Euã decept⁹ eſt:nõ Eua p Adam. quẽ vocauit ad culpã mulier,iuſtum eſt vt eam in gubernationem[g] aſſumat:ne iterum feminea facilitate labatur.

Item ſuper primã epiſtolam ad Corinthios.

Mulier debet velare caput quia nõ eſt imago dei,ſed vt viro oſtendaẽ[h] ſubiecta,ꝛ quia ꝑuaricatio per illam inchoata eſt. hoc ſignum debet habere in eccleſia propter reuerẽtiam[i] epiſcopalẽ. nõ habeat caput liberum,ſed velamine tectum.non habeat poteſtatem loquendi:qꝛ ep̃s[k] habet perſonã Chriſti. quaſi ergo ante iudicẽ Chriſtũ,ita ante epiſcopuꝫ ſit:qꝛ vicarius dñi eſt.ꝓpter peccatũ originale[l] ſubiecta debet videri.

Item in libro de paradiſo.

Nec illud ocioſũ eſt[m] ꝙ nõ de eadẽ terra ĩ qua plaſmat⁹ eſt Adã,ſꝫ de ipſius Ade coſta[n] facta ſit mulier:vt ſciremus vnã in viro ꝛ in muliere corporis eſſe naturam:vnum fontem generis humani.ideo non duo a principio facti vir et mulier:nec duo viri,neqꝫ due mulieres:ſed primũ vir,ꝛ deinde ex eo mulier.vnã enim naturam volens hominum conſtituere deus,ab vno principio creature hoc incipiens,multarum[o] ꝛ diſparium[p] naturarũ eripuit facultatem. Euidentiſſime itaqꝫ apparet ita virum eſſe caput mulieris,vt nulla vota abſtinẽtie vel religioſe cõuerſationis liceat ſibi ſine eius licentia deo offerre.etiam ſi viro permittẽte repromiſſa fuerit:non licet ei votum opere complere cum vir voluerit reuocare promiſſuꝫ.vota vero continentie ita alterius permiſſu ab altero valent offerri,et poſt permiſſionẽ nõ valent in irritum deduci.

¶ Cauſa.xxxiiij.

Quidam vir[q] in captiuitatẽ duct⁹ eſt:poſtea vxor eius audiẽs illũ mortuũ,nupſit aliȷ. Demum ille de captiuitate rediens,repetit vxorem ſuam:illa poſterioris amore capta,aſpernatur torum prioris viri.

Nunc primum queritur,an ſit iſta rea adulteriȷ,que viuẽte viro ſuo alteri nupſit?

Secundo,an redeũte primo ſit cogenda recedere a ſecundo,et redire ad primum?

¶ Queſtio.j.ꝛ.ij.

i ¶ Propter reuerentiã.i.propter reuerentiã ſacerdotum.ar.lxiij.diſ.ſi ſeruus ſciẽtie.ꝛ ſicut ante iudicẽ dñm:ita ante vicarium eius ſacerdotem ſit ſubiecta viro. Vel propter reuerẽtiam ſacerdotum,id eſt ne ſacerdotes in eius faciem intuentes inuitentur ad libidinem.

k ¶ Ep̃s.i.qlꝫ ſacerdos.de pe.diſt.iij.inẽ hec yircũ.ꝫ.

l ¶ Originale.i.qđ originẽ habuit ab ipſa quo ad homines.

Nec illud. ¶ Hec eſt.v.pars.q.in qua oſtẽdit magiſter cauſam q̃re fuit vnuꝫ principiũ,vnus homo.Jo.de fan.

m ¶ Ocioſum eſt.i.ſine cauſa ꝛ myſterio factum.

n ¶ Coſta.nõ de pede:ne omino videreẽ famula.nec de capite:ne videretur domina.ſed de coſta vt collateralis videretur.

Eua q̃re de coſta ade facta ẽ.

o ¶ Multarum.quo ad numeruꝫ,vel multaruꝫ quo ad gen⁹ humanũ.

p ¶ Et diſpariũ.quo ad ſexum. Vel diſparium quo ad ſpeciem.et reſpicit quo ad primã creationem hominis.

q Quidaꝫ vir in captiuitatem ductus eſt. quia in precedenti cauſa dixerat matrimonium ſeparari ꝓpter frigiditatẽ,ꝛ ꝙ viro viuẽte ſeꝑata poſſet aliȷ copulari:et dubitari poſſet,an idẽ videretur faciẽdum ꝓpter hoſtilẽ calamitatẽ vel captiuitatẽ:iõ ſubdit cauſã iſtã ĩ q̃ oñdit q̃d iuris ſit ſi q̃s tenetur in captiuitate et vxor ei⁹ interim nubat aliȷ. vt autẽ hec ꝛc. Et not.ꝙ h̃ tractaẽ de illo ipedimẽto qđ dꝛ ligatio. Ligatio eſt cuꝫ q̃s ligaẽ alteri vinculo matrimoniȷ ꝛ q̃libet ipedimẽtũ matrimoniȷ dici poteſt ligatio ſumendo large ſiue com-

Impedimẽtũ ligationis q̃le eſt.